

KISS TIBOR

Kriminológiai Tanszék

Témavezetők: dr. Gönczöl Katalin professor emeritus

INTERNETES MÉMEK MINT KÁROS INFORMÁCIÓS EGYSÉGEK A TARTALOM BŰNCSELEKMÉNYEK KÖRÉBEN

Bevezetés

Az internetes mémek természetét leginkább Richard Dawkins biológus nevéhez fűződő mémek működésével lehet magyarázni.¹ Dawkins mém-elméletében a kultúra terjedése és az evolúció folyamata közti összefüggést vizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a gének másolódása és a gondolkodás elemeit alkotó kulturális egységek terjedése között hasonlóságok fedezhetők fel. A mémek mint kulturális egységcsomagok a *replikátorok*² segítségével utánzással másolódnak és terjednek emberről emberre. A gének mutálódásához hasonlóan folyamatosan alakulnak, gyakran megváltozott formájukban másolódnak – ezzel gazdagítva és megőrizve a kultúrát. Dawkins a vallási tanok és ideológiák fennmaradását is a mémek működésének tulajdonította, és az evolúcióhoz hasonlóan terjedésükre automatikus folyamatként tekintett, amit később számos kritika ért. A memetika tudománya a mémeket továbbra is az emberi kultúra nélkülözhetetlen részének tekinti azzal a felismeréssel, hogy terjedését maga az ember szabályozza, tehát, az nem autonóm folyamat eredménye. A XX. század végén egyre szélesebb körben elterjedt internetes hálózat teremtette meg a mémek új birodalmát, és életre keltette a dawkinsi elmélet tárgyának virtuális változatát, az internetes mémeket (a továbbiakban *i-mémek*).

Az internetes mém fogalma

Noha a dawkins-i mém az internetes információs egységekkel teljes egészében nem azonos, komplexitását, terjedését, tárolhatóságát tekintve azonban számos párhuzam fedezhető fel, és talán ettől került a köztudatba internetes mém elnevezéssel. Az *i-mémek* a közösségi önkifejezésre, illetve közéleti reflexióra alkalmas funkciója tette igen széles körben népszerű közlési formává, ami a web 2.0 tartalmak előretörésével teljesebben ki jelenlegi formájában. Az *i-mém* mint információs egység további sajátossága, hogy a nyelvi sokszínűség és a technikai környezet révén megőrizheti az internetes közösségek értékeit, szokásait, hagyományait vagy ideológiáit. Földrajzi

---

¹ DAWKINS, Richard [1976] (2011)

² DAWKINS, Richard (1989)

határok nélkül bármit népszerűsíthet, lehet párbeszéd vagy konfliktus kifejező eszköze, tartalmazhat társadalmi eseményhez kötődő vagy közéleti vonatkozású információt. Kapacitását alapvetően a gyors közlésre alkalmas, közérthető, nagy tömegeket érintő információ mérete szabja meg, és ezzel válik lehetővé gyors terjedése is. Funkcióit tekintve arra is alkalmas, hogy durva torzításokat, egyénre vagy közösségre vonatkozó valótlan tényeket közöljön. Az internetes mém optimális lehetőség az ellentétes érdekek által generált konfliktusok kollektív megjelenítésére és az agresszív érzelmeket megtestesítő tartalom-bűncselekmények megvalósítására is.

Az internetes mémeket (vagy i-mémet) összefoglalóan így lehetne megfogalmazni: a felhasználók által az információs technológia segítségével készített, internetes felületeken közzétett, felhasználói közvetítéssel terjedő videó-, kép-, hang- és írott tartalmak különböző változataiból, hiper hivatkozásokból, illetve ezek kombinációjából álló, gyakran változó jelentésű, általában rövid, pozitív vagy negatív üzenettartalmú, módosított vagy valós tényeket megjelenítő digitális információs egység.

Internetes mémek személyiségi jogokat sértő jellege

Az internetes mémek káros szerepének magyarázatához elsősorban az egyénről készült kép, videó, hang tartalmak közzétételével megvalósított *képmáshoz és a hangfelvételhez való jog* megsértése fűződik.³ A képmás és a hangfelvétel az egyén személyiségjegyeinek, jellemének, egyedi karakterének kifejezésére, azonosításra alkalmas fotó vagy hangfelvétel (például az egyén arcáról készült fotók). A képmás nyilvános szerepeltetése és az erről való döntés a személynek alapvető joga, ezért az internetes platformokon vagy médiaszolgáltatók által üzemeltetett internetes oldalakon való közzététele az érintett hozzájárulásával történhet, ennek elmaradása jogsérelemmel járhat. A polgári törvénykönyv erre vonatkozó rendelkezése arra is kitér, hogy az efféle felvételek készítése és közzététele előtt hozzájárulását kell kérni.⁴ Abban az esetben, ha a felvételen szereplő személy tömegfelvétel, tájkép vagy épp egy nyilvános rendezvény szereplője és nyilvánvalóan nem áll a tartalom fókuszában, a képmás készítése és közzététele nem engedélyköteles, feltéve, ha abból az érintett azonosítható módon a tömeg vagy a tájkép többi elemének háttérbeszorításával nincs kiemelve. A fotó készítésére való engedély nem feltétlenül egyenértékű a közzétételi jogosultsággal, erre ugyancsak a fotón szereplő külön engedélye szükséges.

Az interneten számos olyan gyűjtőoldal található, ahol közismert személyek vagy magánszemélyek képmásait tartalmazó internetes mémek érhetőek el a felhasználók számára.⁵ Másképp rendelkezik a törvény a közszereplőkről (például politikai szereplőkről),⁶ ugyanis a közszereplésük alatt róluk készült felvételek nyilvánosság előtt

---

³ Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42.§.

⁴ Ptk. 2:48.§.

⁵ Mémgyár elnevezésű internetes gyűjtőoldal: <http://memgyar.net/> (2016. 06. 19.)

⁶ Kúria 1/2012. számú BKMPJE jogegységi határozata szerint.

történő használatához nem kell a hozzájárulásuk. A jogalkotó a közszereplő képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jogát a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlásának, a szólás és véleménynyilvánítás szabadságának védelme okán korlátozta.⁷ Mindezt azzal a kitételrel, hogy a közszereplőkről nyilvánosságra hozott felvételek nem sérthetik az emberi méltóságot, nem veszélyeztethetik a közszereplő személyiségének integritását.⁸ A közszereplők képmáshoz és hangfelvételhez fűződő alapjogának korlátozását tisztségük, státuszuk gyakorlásával önként vállalták, így a jogalkotó képmásuk és hangfelvételük szabad használatával szemben toleranciát vár el tőlük. Nem minősül közszereplőnek a rendőr, aki ugyan hivatalos személy, de közfeladatot lát el. Noha a rendőrrel feladata ellátása közben készített képmás szabad megjelenítésének kérdése – akár a médiaszolgáltató oldalain vagy az internetes felületek bármelyikén – sokhelyütt vitatott a joggyakorlatban, azonban képmásának nyilvánosságra hozatalával kapcsolatosan az egyik elfogadott érv, hogy a rendőr feladata ellátása alatt nem saját akaratából vesz részt nyilvános helyszíneken, többek között ezért sem közszereplő – ellentétben a közszereplővel.⁹ Tevékenységének (például egy intézkedésről készült felvétel közzététele) nyilvánosságra hozatalával, képmásának megismerhetővé tétele nélkül is eléri a célját. Így azonosításra alkalmas képmásának közzétételéhez feltétlenül szükség van az érintett beleegyezésére. (SZEGHALMI: 2014. 57.). Hasonló a helyzet abban az esetben is, amikor a népszerű személyiségről készült felvételek nyilvánosak (például színészek). Bár nem tartoznak a közszereplők fogalmkörébe, de népszerűségük miatt nekik is toleranciát kell tanúsítani, főként ha nyilvános kulturális eseményen vesznek részt. Egyébként a róluk készült tartalmak megjelenítéséhez – hasonlóan más magánszemélyekhez – hozzájárulásukat kell kérni. Mindennek ellenére gyakori a képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jogok megsértése, magánszemélyekről készült képmás engedély nélküli felhasználása az internetes platformokon és az internetes médiaszolgáltatók oldalain. Mivel a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő személyiségi jogsértés megvalósításához már az is elegendő, ha valakinek a képmását engedély nélkül felhasználják, ezért az internetes mémek körében evidens az, hogy a személyiségi jogok megsértésére anélkül is alkalmasak, hogy nem tartalmaznak becsületcsorbító elemeket. Közszereplő képmásának felhasználás azonban a fentebb írt korlátozások miatt egyáltalán nem ütközik jogsértésbe. Mindez addig maradhat így, amíg a mém tartalom becsületcsorbító, megalázó elemeket nem foglal magában.

Internetes mémek mint rágalmozó információs egységek

A polgári törvénykönyvben felsorolt nevesített személyiségi jogok között szerepel a *becsülethez és jó hírnévhez való jog*¹⁰, aminek súlyos megsértése büntetőjogi

---

⁷ Magyarország Alaptörvény IX. cikk (1),(2).

⁸ Ptk. 2:44.§

⁹ Kúria 1/2012. számú BKMPJE jogegységi határozata.

¹⁰ Ptk. 2:45.§

kategóriaként jelenhet meg, még a közszereplőkről készített felvételek esetében is.¹¹ A törvényben deklarált személyiségi jog egyik eleme a becsület megsértését, más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolását és az erre alkalmas kifejezőmódokat, a bántó véleménynyilvánítást jelenti, aminek megvalósítását a Btk. 227.§-ának a *becsületsértés* törvényi tényállása rendeli büntetni. A polgári törvénykönyv ide vonatkozó része a jó hírnév megsértését más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tény állítását, e tény híresztelését, vagy valós tény hamis színben történő feltüntetését a Btk. 226.§-a *rágalmazás* bűncselekményként szankcionálja. Jogi megítélése nem sokban különbözik a hagyományos szintéren elkövetett rágalmazástól és becsületsértéstől, megjelenését tekintve azonban van néhány szembetűnő eltérés.

„Btk. 226. § (1) Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évig terjedő szabadságvesztés, ha a rágalmazást

a) alias indokból vagy célból,

b) nagy nyilvánosság előtt, vagy

c) jelentős érdekséreelmet okozva követik el.”

A rágalmazás sértettje bármely élő természetes személy lehet. A bűncselekmény megállapíthatóságának alapvető feltétele a becsület csorbítása alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy az ilyen tényekre vonatkozó kifejezés használata. Az effajta i-mém tartalmak azok a szövegtartalommal ellátott képek vagy karikatúrák, melyek a sértett egyént vagy közösséget olyan környezetben ábrázolják, ami képi formájában vagy jelentésében megváltoztatott, a nyilvánosság és sértett számára azonban egyértelműen felismerhető. Lényeges, hogy olyan azonosítható testi jellegzetességre (például az arc) vagy személyiségjegyekre, cselekedetekre utaljon, ami felismerhetővé és azonosíthatóvá teszi az érintett személyt. Rágalmazó internetes mém lehet ebben a tekintetben pl. egy polgármester képmásáról készített internetes mém azzal a szövegtartalommal, mely korrupcióval vádolja valamely köz érdekében tett tevékenységében, vagy a korrupciót megjelenítő háttérben elhelyezi valamely cselekedetével összefüggésben. Ebben a tekintetben a textuális tartalom a valótlan tény közlését, a képmás pedig az azonosíthatóságát biztosítja.

A jogalkotó a tényálláshoz fűzött magyarázatában szintén rágalmazásnak minősíti, ha az elkövető a tényből csak egy mozzanatot ragad ki, amely sértő jellegével egyértelműen utal a rágalmazó tényre. Az internetes mémek technikailag állhatnak kép-, mozgókép- vagy rövid videórészletekből, melyek a valós eseményről készült teljes felvételnél csak egy részletet tartalmaznak, és a készítője által új környezetbe helyezve negatív tartalmúak lesznek. Ebben a formában egyes videórészletek valóságok, azonban nem a teljes felvételt és annak nem a teljes értelmét fejezik ki, hanem annak töredékét,

---

¹¹ Ptk. 2:42.§.

ami akár ellentétes, félrevezető jelentést tartalmaz a mozgóképben vagy a video részletben megjelenített személy képmásának.¹² Az előző példánál maradva, ha ugyanennek a köztisztviselőnek a korrumpálhatóságát egy legális készpénzvételről készült videó részlettel, abból kimerevített képrészlettel, vagy mozgóképpel jelenítik meg, majd ezt helyezik internetes mémbe az érintett személy felismerhető képmásával, ez valótlan tényállítás lehet.

A rágalmozó magatartás törvényi tényállásában deklarált „híresztelés” a sértő tények továbbítását is jelenti, tehát megállapítható annak a felelőssége is, aki közvetlenül ugyan nem vesz részt a tényállításban, vagyis annak a készítésben, csak a szándékos híresztelésben. A rágalmozás elkövetőjének magatartása még súlyosabban büntetendő, ha aljas indokból vagy célból teszi, nagy nyilvánosság előtt állít vagy fejez ki megalázó tényeket, vagy használ erre utaló kifejezéseket, illetve a rágalmozással nagy érdeksérelmet okoz. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el és akkor válik befejezetté, ha más előtt elhangzott, harmadik személy tudomására jutott.

Az internetes platformok egyértelműen alkalmasak a nagy nyilvánosság megteremtésére, nehezen behatárolható tömeg előtti megjelenítésre (például a társas oldalak), így harmadik személy előtt történő megjelenés – ami egyébként a bűncselekmény egyik alapfeltétele – nagyon rövid időn belül megvalósulhat. A terjesztés több csatornán és művelettel realizálódhat, és az internetes felhasználók mindezt meg is teszik, így a rágalmozó tényközlés elkövetőinek köre kibővül. Az internetes mémek esetében ez azt jelenti, hogy egy felhasználó egy aktív társas oldalon az információs egységet még több felhasználóval megosztja, vagy valamelyik e-mail rendszerben több címzettnek elküldi, és ezzel nagy nyilvánosság előtt, rövid időn belül láthatóvá teszi az információs egységet. Egyes tartalmak megosztója ugyan azonosítható, azonban az internetes terjesztés – a hagyományos rágalmozással ellentétben – az anonimitást is lehetővé teszi, ami kiterjedhet az internetes mémek készítőjére és közzétevőjére is. (Például az egyes profilok mögött a közzétevő és a terjesztő adatai nem valósak.). A felelősség megállapítása ebben az esetben több kérdést vet fel, ugyanis egy nyílt internetes közösségben (például a facebook) a rágalmozó valótlan adatokkal megjelenő internetes mémet több százan is megoszthatják. Abban az esetben is kérdéses a felelősségre vonás a terjesztők (híresztelők) körében, ha azonosítható adatokkal rendelkeznek, de a részvételük túl magas.

A tényállítás következő eleme az aljas indok, ami gyakran az agresszióra alapozható. Az agresszió és annak különböző megjelenési formái gyakran kiváltói az internetes érzelmkifejezésnek.¹³ A negatív tartalmú mémek készítője akár bosszúból is elkészítheti és közzéteheti az információs egységet, de lehet az agresszív érzület bármely kivetülése, akár a gyűlöletre uszító közösségek jól bevált eszköze is egy személlyel, vagy egy társadalmi csoporttal szemben (KISS 2014. 76.). A nagy

---

¹² GIF gyár mozgóképeket gyűjtő oldal: http://giffactory.blog.hu/2011/09/08/van_humorerezek (2016. 06. 18.)

¹³ Pro Hungária Nemzet Radikális Portál: <http://prohungarianemzetiportal.ning.com/profiles/blogs/a-tele-jelened-gyermekeid-es-unokaid-jovoje?overrideMobileRedirect=1> (2016. 06. 17.)

érdeksérelem, a jóhírnév és a becsület oly mértékű csorbulása, ami kihatással van az egyén társadalmi kapcsolatrendszerére, megbontja lelki integritását, veszélyt jelent társadalmi státuszára, megbecsülésére. (Például egy tornatanárt kiskorúak molesztálásával rágalmaznak egy olyan internetes mém tartalomban, ahol ő gyermekkorúakkal szerepel.) Annak ellenére, hogy a bűncselekmény nem történt meg, a mém a nyilvánosság előtt rosszhíret kelti.

Az elkövető magatartásának szándékosnak kell lennie (nem ilyen például abban az esetben, ha nem tudott a tartalom becsületsorbító, megalázó jellegéről vagy tévedésben állította és híresztelte azt). A készítő és a közlétező esetében nehezen képzelhető el, hogy valaki az információs technológia segítségével úgy készít el egy internetes memet, hogy ne legyen tudatában annak becsületsorbító hatásával. A híresztelés, vagyis a megosztás, továbbküldés esetén már nehezebb a bizonyíthatóság, ugyanis ahhoz az i-memet eredeti formájában kell értelmezni és továbbítani.

Internetes mémek mint becsületsértő információs egységek

A becsületsértés a rágalmazással szemben nem valamilyen becsületsorbító tényállítás, vagy tényre utaló kifejezés használata (mint például ha valakit valótlan tényállításként korrupcióval vádolnak, vagy azt állítják róla, hogy rendszeresen elsikkasztja a rá bízott javakat, vagy épp gyermekkorúakkal lép szexuális kapcsolatba), hanem a becsület csorbítására alkalmas, lealacsonyító kifejezés használata (például féreg vagy patkány jelző). Az internetes mémek rágalmazó és becsületsértő jellege ezáltal tisztán elhatárolható. Az elhatárolás attól függ, hogy a kép, videó, szöveg tartalmakat miként kombinálják és helyezik egy montázsba, illetve az érintett képmását milyen viszonyban fejezik ki ebben a környezetben.

„Btk. 227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben
a) a sértett munkakörének ellátásával, köz megbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy
b) nagy nyilvánosság előtt
a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki a becsületsértést tettelesen követi el.”

A becsületsértő internetes mém abban is elhatárolható a rágalmazó i-mémektől, hogy nem feltétel a harmadik személy előtti megjelenés. Ebben a tekintetben azonban csak becsületsértés szabálysértése állapítható meg, feltéve, ha nem teljesül a Btk. 227.§. (1) bekezdés a) pontjában leírt szűkítő feltétel.¹⁴ Becsületsértés szabálysértése például, ha valaki egy személytől e-mailben olyan internetes memet kap, amely a képmását egy patkány testére applikálva fejezi ki degradáló üzenetét. Más a helyzet, ha ugyanez a

---

¹⁴ 2012. évi II. törvény 180. §(1) bekezdés.

montázs munkakörének ellátásával, közmegegyezésének teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével függ össze, ugyanis ebben az esetben becsületsértés vétsége valósul meg: például ha a sértett rendőr, és szolgálata ellátása alatt készített képmását jelenítik meg ilyen környezetben és ezt hozzák tudomására. Ugyanez a helyzet akkor is, ha az internetes mémet nagy nyilvánosság előtt teszik közzé. Ebben az esetben már nem feltétel a közmegegyezéssel vagy munkakörrel történő összefüggés, a degradáló környezet nagy nyilvánosság elé kerül. Természetesen arra is van példa, amikor a munkakörrel, hivatással vagy közmegegyezéssel összefüggő megalázó kifejezés nagy nyilvánosság előtt jelenik meg, ebben az esetben a becsületsértés vétségének mindkét feltétele megvalósul.¹⁵ A becsületsértés csak akkor válik befejezetté, ha megjelenítése a sértettel szemben megtörtént és ezt a sértett vagy más személy érzékelte. Az internetes mémek sajátossága és egyben célja is a népszerűség elérése, ezért a nagy nyilvánossággal eleve rendelkező internetes felületeken többnyire nem a szabálysértési alakzat valósul meg. Az internetes mémek a becsületsértő kifejezések és a gesztusok fizikai megnyilvánulással elkövetett tettelegességen kívüli összes formáját képesek kifejezni (például mozgóképekkel még a sértő gesztikuláció is megjeleníthető).

A becsület csorbításának hamisított hang vagy kép formájában történő kifejezését Magyarországon 2013 óta ugyancsak önálló tényállási elemek tartalmazzák, ilyen a Btk. 226/A. §-a becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítéséről, és a Btk. 226/B. §-a a becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozataláról.¹⁶ Mindkét büntetőjogi tényállás olyan elkövetői magatartásokra utal, amelyek körében a tartalmak készítésekor az elkövetőben már megfogalmazódott a becsület csorbításának szándéka, és ebből a célból a videó- vagy hangfelvételeket manipulált környezetben, valótlan körülmények közt, esetleg beavatott szereplőkkel készítik el. Mindez nem ugyanaz a rágalalmazás törvényi tényállásában megfogalmazott videófelvételből kiragadott mozzanat alkalmazásával, ahol egyes cselekedetek kiragadott részlete fejezi ki a becsületcsorbító tényállítást.¹⁷ Az internetes információs egység természetesen tartalmazhatja az előre manipulált felvételeket, de mivel azok önmagukban valótlanok, ezért az információs egység sokkal inkább csak terjesztésükben játszhat kiemelt szerepet.

A rágalmozó és becsületsértő internetes mémek és a hagyományos változataik közt észlelhető némi különbség:

---

¹⁵ Szalai Annamária közszereplő sérelmére indított ügyben az ügyészség megállapítása. Az ügy részleteit a TASZ honlapján olvasható:

http://tasz.hu/files/tasz/imce/nmbh_szalai_nyom_megszunt_anonim.pdf (2016. 06.10.)

¹⁶ Beiktatta a 2013. évi CLXXVIII. törvény I. § (1)-(2) bekezdése, hatályos 2013. XI. 16-tól.

¹⁷ HVG 2013. október 14-én közzétett online cikke: *Tűzifaosztás és kampánycsend sértés miatt* http://hvg.hu/itthon/20131018_baja_valasztasi_csalas_vesztegetes#utm_source=hirkereso&utm_medium=listing&utm_campaign=hirkereso_2013_10_18 (2016. 05. 28.)

Médiajog figyelő 2013. november 17-i száma: <http://mediajogfigyelo.hu/index.php?do=a&id=3600> (2016. 05. 31.)

– A rágalmazás esetében a valótlan tényállítás, a becsületsértésnél a kifejezés kép, videó, hang és textuális tartalmak kombinációjából áll, és kimarad a szemtől szembe történő személyes kommunikáció, a közzevő személyének nyilvánossága, ami megteremti az anonimitás lehetőségét a közzevő és a terjesztő számára.

– Az anonimitás motiváló erővel bír a tömeges megosztásra, és az így keletkező nagy részvétel újabb ösztönző erő az információs egység további terjesztésére.

– Az internetes platformokon reális esély van a nagy nyilvánosság előtti közzétételre, a beláthatatlan tömeg részvételére és ezzel – rövid időn belül – a rágalmazás minősített formában való elkövetésére.¹⁸ Az internet platformjain több száz felhasználó feltételezhető, így a nagy nyilvánosság evidens.

– A rágalmazás törvényi tényállásában deklarált híresztelésben résztvevők száma oly mértékben felduzzadhat, hogy felelőségük megállapítása lehetetlenné válik, így a felelősségre vonás leszűkül a készítő és a közzevő személyére, holott a híreszteléssel nagyobb érdeksérelem érhető el.

– Az internetes felületen a valótlan, becsület csorbítására alkalmas tényállítást és kifejezést tartalmazó információs egység tárolható, akár technikai eszközökkel, akár olyan (megosztó) oldalakon, melyek működése nehezen korlátozható, így a tényállítás továbbra is a rendszerben marad vagy újraindítható.¹⁹

– A tárolt internetes mémek sértettre vonatkozó rágalmazó jellege is változó lehet, annak ellenére, hogy közben senki sem módosítja. Erre optimális példa, ha valakit bűncselekmény elkövetésével vádolnak az internetes mém tartalommal, de amíg bűnössége nem bizonyított, addig az erre vonatkozó információs egység rágalmazó, amikor azonban bűnössége mégis bebizonyosodik, az internetes mém már valós tényeken alapulónak bizonyul és nem rágalmazó.

Magánindítvány szükségessége, magánvád és közvád

Az i-mémekkel elkövethető becsületsértés vagy rágalmazás feltétele – amint a hagyományos szintéren is –, hogy maga az érintett észlelje a tartalmakat, az számára rágalmazó vagy becsületsértő legyen. Mivel a rágalmazás és a becsületsértés magánindítványra üldözendő bűncselekmények, ezért a feljelentést az érintettnek kell megtennie, és ezzel egyidejűleg magánindítványát is elő kell terjesztenie az elkövető(ök) személyének megállapítása és felelősségre vonása érdekében.²⁰ Mindez arra is kiterjed, hogy a közzétett internetes mémeket töröltesse azon a platformon, ahol azt észlelte. Mindezen felül a rágalmazás és a becsületsértés magánvádas, azaz maga a sértett képviseli a vádat, és az elkövető bűnösségének bizonyítása érdekében az érintett

---

¹⁸ A büntető törvénykönyvről szóló Btk. 459.§ értelmező rendelkezések 22. pontja

¹⁹ Ilyen oldalként működött a Kurucinfó elnevezésű külföldi szerverről működtetett radikális oldal: <https://kuruc.info/> (2016. 06. 18.)

²⁰ Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 52.§ (1)-(3) bekezdései

nyújtja be a bizonyítékokat (ebben az esetben például kimásolja a sértő tartalmakat, lejegyzí a letöltés időpontját és az elérhetőségét, azaz a linkjét). Akkor viszont, ha az internetes mémek gyártója és közzétevője anonim, a bizonyítás meglehetősen komoly akadályokba ütközik.

Más a helyzet akkor, ha hivatalos személyt hivatalos eljárás alatt éri a jogsértés internetes mém formájában. Ebben az esetben az észlelést követő feljelentés és magánindítvány előterjesztése után a becsületsértés közvadás lesz, azaz az ügyész képviseli a vádat a bíróság előtt, és a bűncselekmény elkövetésében nyomozás indul, a bizonyítás a nyomozó hatóság és az ügyészség feladata.²¹ Ha azonban az elkövető ismeretlen, személyének felderítése és a bizonyítás ebben az esetben is jelentős akadályokba ütközhet. Természetesen ismeretlen elkövető esetén is kötelezhető a tartalomszolgáltató a tartalom törlésére. Ha a tartalom vagy médiaszolgáltató a felelős (például a sértő internetes mém készítője és közzétevője is egyben), amellet, hogy ellene az eljárást megindítják a tartalom törlésére és a sajtó-helyreigazításra is kötelezik.²²

A káros internetes mémek szűrkezónája

Olybá tűnik, hogy a káros internetes mémek fennmaradására ennek ellenére is számos lehetőség nyílik, amit részben az ellenőrizhetetlen területek és a sértett passzivitásának együttese teremt meg.

Ellenőrizetlen terület a felhasználók tárolására alkalmas egyéni információs rendszerei, adattárolásra alkalmas technológiai eszközei, illetve minden olyan internetes oldal, ahol a sértő információs egységet tárolják, de amire a sértett figyelme nem terjedt ki. Az olyan megosztó oldalak is idetartoznak, melyek működésének korlátozása nem lehetséges, mert külföldi szerverekről működtetett elektronikus megosztó oldalak.

Látható terület, ahol a tartalom törölhető, de a sértett passzív magatartása okán törlésére a tartalomszolgáltatót senki sem kötelezi, és az elkövető felelősségre vonása sem történik meg, így „*kikerül a hivatalosan szankcionálandó magatartások köréből*”.²³ Mindennek ellenére vannak olyan hivatalból üldözendő bűncselekmények, melyek az internet- és tartalomszolgáltatóktól, illetve a hatóságoktól is azonnali reakciót követelnek.²⁴ Ilyen a gyermekekről készült pornográf felvételeket tartalmazó információs egységek, a gyűlöltre uszító elemeket tartalmazó imémek, vagy az ezeket

---

²¹ Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 52.§. (4) bekezdés

²² A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 12.§. (1),(2) bekezdés a sajtó-helyreigazítási jogról

²³ Index online: „*Orbán nem perli a mémeket*”

http://index.hu/belfold/2013/01/17/orban_nem_perli_a_memeket/ (2016. 06. 15)

²⁴ A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról 2010. évi CLXXXV. törvény 9.§.

gyűjtő oldalak, amelyek készítése, közzététele, megosztása és tárolása is súlyos szankciókat von maga után.²⁵

Összegzés

A jogsértő tartalmakat magában hordozó komplex internetes mém elsősorban a képmás és a hangfelvételhez fűződő személyes jog megsértését jelenti, majd a tartalmi elemek a becsülethez és a jóhírnévhez fűződő jogok megsértésével rágalmozó és becsületsértő tartalmakká alakulnak, amit a büntető törvénykönyv rendelkezései szabályoznak. Kollektív érzelmek és értékítéletek kifejezésére való alkalmassága megteremti a nagy nyilvánosságot, különféle platformokon és ellenőrizetlen területeken történő cirkulációt, ami az információs egység tárolását támogatja és a sértett észlelését nehezíti. Az internetes részvételre jellemző anonimitás az elkövető felderítésének nehézségeit és további tömeges terjesztést idéz elő, és mindehhez hozzájárul a sértett passzivitása, vagy a tartalmakkal kapcsolatos ignoranciája, ami a tartalomszolgáltatók törlési lehetőségeit is korlátozza. Kialakult az interneten egy szűrkezóna, ahol a szerteágazó internetes mémek szabadon áramlanak és tárolódnak, szemben minden olyan törekvéssel, amely szabályozásukra, káros hatásuk megszüntetésére irányul.

Felhasznált irodalom

BARABÁSI ALBERT-LÁSZLÓ [2003]: Behálózva. A hálózatok új tudománya. Magyar Könyvklub, Budapest

BECK, ULRICH [1992]: A kockázat-társadalom. Századvég, Budapest

CASTELLS, MANUEL [1996]: Az információ kora: Gazdaság, társadalom és kultúra. I. kötet: A hálózati társadalom kialakulása Gondolat–Infonia, Budapest

CSEPELI GYÖRGY, PRAZSÁK GERGŐ [2010]: Örök Visszatérés. Műhely Kiadó, Budapest

DAWKINS, RICHARD [1976] (2011). Az önző gén. Kossuth Könyvkiadó, Budapest

DAWKINS, RICHARD [1989]: A hódító gén. Gondolat, Budapest

Hustler Magazine v. Falwell, US Legal Case, 1986. In: Derek Jones (szerk.) (2002). Censorship: A World Encyclopedia. Routledge

HÁRDI ISTVÁN [2010]. Az Agresszió Világa. Medicina, Budapest

LAKATOS ALEXANDRA ANNA: Az interneten elkövetett rágalmozás és becsületsértés egyes kérdései. p. 5. <http://www.mabie.hu/node/2428>; [2016. március 23.]

---

²⁵ Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 204.§.

NÁDORI PÉTER: Delfi AS v. Észtország: strasbourgi döntés a névtelen kommentekért viselt szolgáltatói felelősségről. *Infokommunikáció és Jog*, 2013/3. 131-140.

NEGROPONTE, N. [2002]: *Digitális létezés*. Typotex Kiadó, Budapest

Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete and Index.hu Zrt. v. Hungary, no. 22947/13. EJEE 2016.

PATRÍCIA WALLACE [2006]: *Az Internet Pszichológiája*. Orisis, Budapest

PARTI KATALIN [2014]: *A számítástechnikai devianciák és társadalmi kötődés*. Budapest OKRI <http://www.okri.hu/content/blogcategory/63/169/> (2012. 03. 14.)

PRAZSÁK GERGŐ [2014.] (szerk.), *Nemzeti szempont: Gyűlölet-bűncselekmények és szélsőséges csoportok az információs társadalomban*. Aperiion (71-92.)

VIVIANE REDING információs társadalomért és médiaügyekért felelős uniós biztos, Brüsszel, 2010. január 28. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-63_hu.htm; [2016. március 23.]

***

THE INTERNET MEMES AS HARMFUL INFORMATION UNITS IN THE SPHERE OF CONTENT CRIMES

The internet memes (I-meme) were made an extensively popular publishing form by their collective self-expression and public life reflection function that perfected itself in its present shape with the emerge of web 2.0. The characteristics of the I-meme as information unit is that it can preserve the values, customs, traditions or ideologies of the internet communities through the multilingual and technical environment. It can popularize anything without geographical borders, it can be the tool of dialogue or conflict, and it can contain information related to a social event or public life. Its complexity makes it capable to disclose rough distortions, mendacious facts about individuals or community. The internet meme is alluded to the violation of personal right of image and recording in the first hand, but the content elements can be formed into slandering the right of honour and reputation which are regulated by criminal law. Wide publicity and uncontrolled circulation in different platforms and areas are created by its ability for expressing collective emotions and value judgment that support the accumulation of the information unit and hamper the detection of the wounded. The anonymity that is a typical form in the internet causes the quandary of elucidating of the perpetrator and subsequent mass propagation to which the passivity of the victim or his ignorance towards contents are contributed, limiting the deleting potentials of the service providers. A grey area has been formed in the internet where the ramifying unit of the internet memes can flow and be stored freely, protected against every efforts to regulate them and to discontinue their harmful effect.